

زندگی‌نامه‌ی دبیر کل‌های سازمان ملل متحد

و

فعالیت‌های سیاسی آن‌ها

علی میرسعید قاضی

ویراست چهارم

انتشارات مبتکران

سرشناسه	علی میرسعیدقاسمی
عنوان و پدیدآور	زندگی‌نامه‌ی دبیر کل‌های سازمان ملل متحد و فعالیت‌های سیاسی آن‌ها
مشخصات نشر	تهران: مبتکران، پیشروان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	تألیف علی میرسعیدقاسمی ۳۶۰ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۰۰۷-۲۲۳۰-۵
یادداشت	فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
یادداشت	این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۵۹۲۰۱

انتشارات پیشروان (پروانه نشر: ۲۶۲۳)

ناشر: انتشارات مبتکران (پروانه نشر: ۱۶۷/۱۰۲)

تهران: میدان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان نظری شرقی، پلاک ۵۹، کدپستی ۱۳۱۴۷۶۴۹۶۱

www.mobtakeran.com

تلفن: ۶۱۰۹۴۰۰۰ دورنگار ۶۶۹۵۴۳۹۲

نام کتاب: زندگی‌نامه‌ی دبیر کل‌های سازمان ملل متحد و فعالیت‌های سیاسی آن‌ها

مؤلف: علی میرسعید قاسمی

ویراستار: شهرام دادگستر

چاپ اول: ۱۳۹۳

ویراست: چهارم

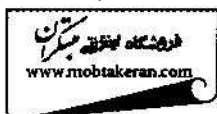
شمارگان: ۱۲۰۰ جلد

حروف‌نگاری: مبتکران

لیتوگرافی: امیرگرافیک

چاپ: کاج

بها: ۱۹۰۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر، محفوظ و مخصوص ناشر است و هرگونه کپی‌برداری و نقل مطالب بدون اجازه ناشر پیگرد قانونی دارد.

مقدمه چاپ چهارم

این کتاب، داستان زندگی دبیران کل سازمان ملل متحد است؛ کسانی که دشوارترین و غیرممکن‌ترین شغل کره‌ی زمین را به عهده می‌گیرند. حدود اختیارات، وظایف و مسئولیت‌های دبیر کل سازمان ملل در مواد ۹۷ الی ۱۰۱ منشور سازمان ملل متحد و به صورت پراکنده در سایر مواد آن آمده است. عمده‌ترین مسئله در مورد مزای و حدود اختیارات دبیر کل، بیم دولت‌های بزرگ در خصوص محدوده این اختیارات است. دولت‌های بزرگ از هرگونه افزایش اختیارات دبیر کل استقبال نمی‌کنند؛ زیرا ترس از آن دارند که در صورت افزایش این اختیارات، دبیر کل در مقابل آن‌ها قرار گیرد. دولت‌های بزرگ ترجیح می‌دهند که در هنگام مواجهه با مسائل و مشکلات بین‌المللی، دستشان به اندازه کافی باز باشد تا بتوانند مانورهای مختلفی را در جهت منافع خود انجام دهند.

حقیقت این است که همه کشورهای جهان امنیت، توسعه و کمترش همکاری‌های بین‌المللی را که جزء اهداف اصلی و اولیه سازمان ملل متحد است و در منشور آن آمده، دوست دارند ولی منافع ملی خود را بیش از این اهداف دوست می‌دارند و هنگامی که ناگزیر به انتخاب می‌شوند و بر سر دو راهی قرار می‌گیرند البته راه تأمین منافع ملی خویش را در پیش می‌گیرند؛ هر چند این راه از مسیر تشنج، تهدید و حتی جنگ بگذرد.

توقعات و انتظاراتی که مردم جهان به ویژه مردم کشورهای در حال توسعه از سازمان ملل در هنگام بروز تنش‌های بین‌المللی و تهدید صلح جهانی دارند و معمولاً در وجود دبیرکل تبلور می‌یابد، هرگز با امکانات و اختیارات او هماهنگی ندارد. این واقعیت، مفهوم «غیرممکن‌ترین شغل کره‌ی زمین» را که نخستین دبیر کل در هنگام سپردن آن به دومین دبیرکل در فرودگاه نیویورک در سال ۱۹۵۳ بیان داشت به خوبی روشن می‌کند. این جامه به قامت انسان‌هایی با توانمندی‌های خارق‌العاده در مذاکرات پیچیده، سخت، طولانی، ملال‌آور و خسته‌کننده برانزده است. انسان‌هایی خستگی‌ناپذیر، بی‌طرف و سخت‌کوش که بتوانند در دشوارترین شرایط و ناامیدکننده‌ترین وضعیت، هرگز امید و روحیه‌ی خود

را برای حفظ صلح و امنیت جهانی و توسعه ارتباطات بین‌المللی از دست ندهند. اشخاصی که واقعیت‌ها را مبنای حرکت خود قرار دهند و به آرمان‌ها و آرزوهای میلیارد‌ها انسانی بیندیشند که تنها خواستار زندگی بهتر، امنیت، حداقل رفاه، آزادی، و حفظ کرامت انسانی خود بر روی این کره خاکی فرسوده، خسته و در حال نابودی هستند.

هر کسی که تصور دبیر کلی سازمان ملل متحد را در ذهن خود می‌پروراند و خواستار ورود به میدان رقابت انتخاب دبیرکلی است باید در آغاز دارای این سه شرط اولیه باشد: ۱) تبعه کشوری باشد که با هیچیک از کشورهای عضو دائمی شورای امنیت مسئله خاصی نداشته و حساسیت‌هایی بین کشور وی و هر یک از این کشورها در میان نباشد. ۲) بتواند رهبران و مسئولین وزارت امور خارجه این کشورها را متقاعد کند که دارای توانمندی‌هایی اجرایی و مدیریتی فوق‌العاده است. ۳) نشان دهد که دارای واقعیت‌گرایی، انعطاف و نرمش بوده و استنباطی از شغل خود برای عبور از خطوط قرمز و رهبری و قدرت‌نمایی ندارد. کشورهای بزرگ در این شغل به ویژه اشخاصی را که پیرو و نه راهبر هستند ترجیح می‌دهند.

به نظر اکثر پژوهشگران روابط بین‌الملل، دکوئیار پنجمین دبیر کل سازمان ملل متحد، یکی از موفق‌ترین دبیران کل سازمان ملل متحد بود. وی که در انتخاب نخستین دبیر کل این سازمان در سال ۱۹۴۶ در مجمع عمومی حضور داشته و ۳۶ سال بعد دو دوره دبیر کلی موفق را بر سازمان ملل پشت سر گذرانید در کتاب خاطراتش در مورد ویژگی‌های دبیر کل چنین می‌نویسد: «یک شخص ماهر با توانایی نمایندگی روح منشور سازمان ملل متحد، شخصی که برای گفتگو با همه جناحها آغوش گشوده است و آمادگی شنیدن دارد؛ یک برقرار کننده ارتباط که بتواند شنوندگان جهانی را جذب کند، یک مدیر ماهر و با تجربه، یک گفتگو کننده هدفمند برای دادن اطمینان به همه جناحها، یک رهبر و یک میانجی توانا و مسئولیت‌پذیر، فردی آرام و قوی در برخورد با نقاط مثبت اشخاص بزرگ‌تر یا با نیروهای کوچک در جهان، یک ناظر و تحلیل‌گر که قادر است دولت‌ها و جوامع مدنی را درباره دولت جهانی و کاری که باید برای آن انجام شود، توجیه کند».^۱

پرسش اصلی این است، چنانچه شخصی با ویژگی‌های که دکوئیار برمی‌شمرد یافت شود آیا قدرت‌های بزرگ صحنه جهانی، فرصت انجام فعالیت‌ها را به وی خواهند داد و یا اصل قدرت و سلطه حاکم بر روابط بین‌الملل مانع انجام وظایف وی خواهد شد؟ دکوئیار در کتاب یاد شده پیرامون نگاه نو

محافظه‌کاران امریکا بر سازمان ملل چنین می‌نویسد: «به عنوان مأمون جاسوسان کمونیست، مؤسسه‌ای که با اهداف امریکا پای‌بند نیست، سازمانی اسرافکار، بد سازماندهی شده که بودجه آن از سوی کسانی مصرف می‌شود که سهمی اندک در تأمین آن دارند.»^۱ قطعاً جناح راست سایر حکومت‌های بزرگ نیز کم و بیش همین نظر را دارند. در حالی که کشورهای غیرقدرتمند، به سازمان ملل به عنوان نهادی می‌نگرند که در تثبیت موجودیت آن‌ها به یاری‌شان می‌آید، در هنگام تهاجم زورمندان به آن‌ها کمک می‌کند و محلی است برای مطرح کردن شکایات از زورمندان و متجاوزان، چانه زدن و کنترل قدرت قدرتمندان و دریافت کمک برای توسعه و پیشرفت، و محلی برای همکاری و هماهنگی. شاید بتوان گفت که نگاه قدرتمندان و آن‌ها که فاقد قدرت هستند نسبت به سازمان ملل متحد یکسان نیست و هر یک تحقق آرزوهای خود را از این سازمان انتظار دارند. حقیقت این است که کشورهای قدرتمند می‌کوشند آن را مانند ابزاری برای مشروعیت بخشیدن به تصمیم‌هایشان به کار گیرند، در حالی که کشورهای کم‌توان و ناتوان به آن به عنوان یک فریادرس، پشتیبان و تاجی می‌نگرند.

اکنون ۹۵ سال از عمر جامعه ملل (نمونه اولیه و سرمشق سازمان ملل متحد) و سازمان ملل متحد می‌گذرد و مجموعاً ۱۱ مرد از قاره‌ها و نهادهای مختلف کره زمین دبیر کلی آن‌ها را به عهده گرفته‌اند. در چاپ پنجم کتاب، بازنگری کامل از متن چاپ‌های قبلی بعمل آمده و سعی گردیده تا آن‌جا که ممکن است و به اهداف انتشار کتاب لطمه وارد نشود از صفحات آن کاسته شود. ضمناً زندگی‌نامه‌ی آقای بان‌کی مون، هشتمین دبیر کل سازمان ملل متحد و دبیر کل جامعه ملل که سازمان ملل شکل تکامل یافته آن می‌باشد، به کتاب افزوده گردید.

پس از پایان جنگ دوم جهانی، در مورد استمرار و یا توقف فعالیت‌های جامعه ملل دو نظریه وجود داشت. عده‌ای موافق استمرار حیات جامعه ملل و ایجاد اصلاحات در میثاق آن بودند و عده دیگر ایجاد سازمان جدیدی بر مبنای همان اهداف و تنها تطبیق آن با شرایط زمان را پیشنهاد می‌کردند که در نهایت رأی گروه دوم غالب گردید و سازمان ملل متحد با بهره‌گیری از تجارب جامعه ملل و رفع کاستی‌ها و افزودن پاره‌ای از مطالب به میثاق جامعه ملل به وجود آمد.

نویسنده در پایان امیدوار است، همچون چاپ‌های گذشته، بتواند از نظریات و انتقادات راهگشای خوانندگان گرامی از طریق ناشر آگاه شود تا چاپ‌های بعدی با نواقص کمتری ارائه گردد.

علی میرسعید قاضی

فہرست مطالب

عنوان

صفحہ

مقدمہ		چهار
جامعہ ملل و دبیران کل آن		۸-۳۰
پیدائش سازمان ملل متحد		۳۱-۳۵
تریگولی، نخستین دبیر کل سازمان ملل		۳۶-۹۰
دگ ہامر شوئڈ، دومین دبیر کل سازمان ملل		۹۱-۱۶۱
اوتانت، سومین دبیر کل سازمان ملل		۱۶۳-۱۹۴
کورت والڈہایم، چہارمین دبیر کل سازمان ملل		۱۹۵-۲۱۷
خاویر پرز دوکوتیار، پنجمین دبیر کل سازمان ملل		۲۱۹-۲۵۶
پطروس پطروس غالی، ششمین دبیر کل سازمان ملل		۲۵۷-۲۹۰
کوفی عنان ، ہفتمین دبیر کل سازمان ملل		۲۹۱-۳۳۰
بان کی مون، ہشتمین دبیر کل سازمان ملل		۳۳۱-۳۶۰